

Ольга КАРДАШ
викладач соціально-гуманітарних дисциплін,
ВСП «Новоушицький фаховий коледж
Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»,
смт Нова Ушиця

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Ціннісні орієнтації – це система установок, які регулюють поведінку людини у суспільстві. Ціннісні орієнтації "програмують" діяльність людини на тривалий час і визначають генеральну лінію поведінки особистості. Вивчення ціннісних орієнтацій і впливаючих з них форм поведінки індивідів дозволяє зрозуміти логіку дій різних типів людей.

Сучасне суспільство висуває до молодих фахівців все нові вимоги, закликаючи до відродження та розвитку національної культури, національної освіти, метою яких є формування гідного представника культури своєї країни. Дбаючи про формування національної самосвідомості, було б помилково вважати, що для цього достатньо лише більш активно займатися питаннями мови, традицій, культури, звичаїв, що притаманні українському народу.

Сучасний коледж є духовним середовищем, у якому формуються світогляд, національна самосвідомість, морально-естетичні цінності, патріотичні та професійні якості особистості.

Так, процес виховання молоді є складовою усього освітньо-виховного процесу, основною метою якого є набуття молодими громадянами соціального досвіду, готовності до виконання громадських і конституційних обов'язків, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури відносин, формування особистісних рис громадянина Української держави, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, інтелектуальної, правової, трудової, екологічної культури.

Саме тому, однією з причин відсутності в студентів орієнтацій на духовні цінності є мовне середовище сучасного суспільства: активне вживання жаргонної лексики, вульгаризація мови. Тому особливого значення сьогодні набуває моральний аспект вивчення мови.

Вирішення завдань формування ціннісних орієнтацій студентської молоді залежить від застосування методів та засобів, за допомогою яких здійснюється цілеспрямований педагогічний вплив на свідомість і поведінку молоді, формування благородних якостей й збагачення їх необхідним життєвим досвідом.

Одним з найважливіших засобів виховання студентів є рідна мова. Вона є знаковою сферою впливу на національну свідомість молоді. Студенти мають усвідомити, що без оволодіння державною мовою неможливо стати повноцінним громадянином своєї держави.

Так, вивчаючи тему «Словотвір», ми традиційно вчимо юнаків працювати зі словотворчим словником, вчимо визначати словотворчу продуктивність слова. Цю роботу можна побудувати з урахуванням ціннісних значень, які надають слову різні морфеми.

Формування ціннісних орієнтацій студентської молоді у навчальному закладі освіти здійснюється під час проведення навчальних занять і з української літератури.

Дається слово-стимул, потім студенти записують свої слова-асоціації. Після запису слів-реакцій до слова робиться аналіз ними своїх асоціативних рядів, зіставлення з асоціаціями інших, виявлення загального та індивідуального. Така робота зі словом допомагає підготувати молодь до знаходження асоціативних зв'язків слів в контекстах, до виявлення прихованого змісту тексту.

Тобто, з метою розкриття в студентів власних потенційних можливостей, нахилів і здібностей кожен педагог, формулюючи виховну мету заняття, повинен враховувати критерії виховних досягнень студентів відповідно до їх

вікових особливостей, зазначених в Основних орієнтирах виховання, моделювати різні форми проведення уроків [2].

Виховну мету уроку можна сформулювати так:

- сприяти формуванню ціннісного ставлення до ...;
- викликати в дітей інтерес до ...;
- виховувати почуття доброти;
- формувати толерантність, уміння поважати інших;
- пробуджувати співчуття до ...;
- заохочувати співробітництво дітей;
- виховувати пошану й увагу до своїх рідних, старших людей;
- формувати почуття відповідальності, вимогливості до себе, охайності, дбайливості, дисциплінованості, старанності, наполегливості;
- виховувати шанобливе ставлення до народних традицій;
- формувати розуміння краси в природі, предметах побуту, праці, людських взаєминах;
- розвивати здатність до уяви тощо.

Таким чином, в ході освітнього процесу відбувається формування позитивного ставлення до загальнолюдських і духовних цінностей, збагачується словниковий запас студентів, формується щирий інтерес до слів, фразеологізмів, прислів'їв та інших фактів культури.

Варто зазначити і те, що метою освітньої галузі «Мови і літератури» за новим Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти є розвиток особистості студента, формування в нього мовленнєвої і читацької культури, комунікативної та літературної компетентності, гуманістичного світогляду, національної свідомості, високої моралі, активної громадянської позиції, естетичних смаків і ціннісних орієнтацій [2, с. 16].

«Особливо велика роль у вихованні та становленні сучасної інноваційної особистості належить викладачу української мови й літератури, бо саме він є найбільш причетним до духовної спадщини українського народу, утверджує

принципи загальнолюдської моралі, культивує кращі риси української ментальності», - пише Антоніна Сергієнко [3, с.15].

Отже, формування ціннісних орієнтацій студентської молоді відбувається крізь вивчення рідної мови й літератури в коледжі, яке має неоціненні можливості виховного плану, джерелом яких є безпосередній зв'язок літературного матеріалу з історією рідного народу, іншими видами мистецтва, насамперед музикою, кіно, театром, архітектурою, піснею, особистістю письменника, його творами.

Викладач формує загальнолюдські, національні цінності у процесі становлення особистості, спонукає студентів захоплюватися красою й багатством рідної землі, гордитися її славетним минулим, пишатися знатними земляками саме засобами рідної мови й літератури.

Список використаних джерел:

1. Васютинський В. О. Ціннісно-орієнтаційні площини сучасного українського суспільства. Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. пр. [Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка АПН України]. Київ, 2006. Т. 8. Вип. 6. С. 40–45.
2. Савченко Л. Вивчення ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді. *Рідна школа*. 2005. № 8. С. 41.
3. Сергієнко Антоніна. Формування ціннісних орієнтацій особистості на уроках української мови і літератури. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2013. №12. С.14–17.
4. Яковенко А. Вплив суспільних чинників на студентську молодь. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2000. № 1. С. 84.
5. Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 932.